

Дім солі

Спалахи — катастрофи нез'ясованого характеру — перетворили колись квітучий півострів Кіммерик на попіл. Дешт — світ нового порядку. Мешканці землі, яким вдалося вижити, стали засоленими, а з летючої станції «Мати Вітрів» на померлий світ дивляться Старші Брати. Один із них, Талавір, отримує завдання розслідувати вбивство, а також знайти Золоту Колиску — таємничу зброю, розроблену вченим Мамаєм. Та, ступивши на висушену твердь Дешту, він уже не зможе повернутися. Талавір муситиме пройти випробування нищівною правдою, що виявиться страшнішою за гарячий всезнищенний суєр. Солоні гранули на скривавлених пучках древніх богів розкажуть свою історію, історію спопелілого світу...

СВІТЛАНА ТАРАТОРІНА

ДІМ СОЛІ

СВІТЛАНА ТАРАТОРІНА

ДІМ СОЛІ

роман

2023

ISBN 978-617-17-0165-6 (epub)

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Електронна версія створена за виданням:

ISBN 978-966-942-826-4 (серія)

ISBN 978-966-982-728-9

© Ємець С. В., текст, 2021

© Пузій В. К., передмова, 2022

© ТОВ «Видавництво “Віват”», 2023

Світлана Тараторіна — українська письменниця, PR-менеджерка, журналістка. Володарка премій «ЛітАкцент року — 2018» та The CHRYSALIS AWARD від Європейського товариства наукової фантастики. Співавторка youtube-каналу «Фантастичні talk(s)».

Спалахи — катастрофи нез'ясованого характеру — перетворили колись квітучий півострів Кіммерик на попіл. Дешт — світ нового порядку. Мешканці землі, яким вдалося вижити, стали засоленими, а з летючої станції «Мати Вітрів» на померлий світ дивляться Старші Брати.

Один із них, Талавір, отримує завдання розслідувати вбивство, а також знайти Золоту Колиску — таємничу зброю, розроблену вченим

Мамаєм. Та, ступивши на висушену твердь Дешту, він уже не зможе повернутися. Талавір муситиме пройти випробування нищівною правдою, що виявиться страшнішою за гарячий всезнищенний суєр.

Солоні гранули на скривавлених пучках древніх богів розкажуть свою історію, історію спопелілого світу...

Незвичний для химерного жанру чіткий поділ Добра і Зла, але кримська тема саме такою і є... Утім, кожен читач зробив цей вибір уже давно, коли вперше відповів на запитання-гасло: «То чий Крим?» Тому його не злякають жахіття «Дому солі»: кажуть, що покоління війни не боїться вигаданих страхів, а радше відпочиває за їх допомогою від буденних воєнних переживань.

Алі Ден'їзджи,
Автономна республіка Крим,
Україна

Озирнутися й повернутися

«І побачив: ось здіймається дим від землі, немов дим із вапнярки...»

Ще з півтори сотні років тому звичною складовою українського пейзажу були валки чумаків, що везли з Криму сіль. Сіль була валютою — твердою й певною, надійнішою за будь-які банкноти.

Хоч як парадоксально, але тоді Крим був більш присутній у повсякденному житті українців, ніж тепер. От просто завдяки тій самій солі, але, звісно, так само й завдяки іншим товарам, що їх привозили з півострова.

Від березня 2014-го Крим у нашому житті проглядає переважно крізь призму анексії: новини про переслідування, арешти, економічні санкції... Останні півроку – ще й про російські ешелони зі зброєю та військами, які заходять на нашу територію з півострова.

Зброя замість солі, окупанти замість чумаків.

Іншого Криму — у майбутньому знов українського — для нас наче й не існує. Хіба як фігура замовчування: відкладене рішення, гіркий факт, який тут і зараз лишається незмінним, а отже, і говорити про нього надто боляче.

Нині, наприкінці 2022 року, Світлана Тараторіна пропонує нам свою візію майбутнього Криму. Хотів би помилитися, та, схоже, це перша за всі вісім років російської агресії спроба уявити, яким Крим буде... чи яким міг би бути, та, сподіваюся, ніколи не стане.

«Дім солі» — фентезійна антиутопія, тобто в жодному разі не претендує на науково достовірне моделювання. Водночас Крим Тараторіної — яка сама народилася й жила там вісімнадцять років — цілком упізнаваний. Весь роман побудований на відсилках до історії та культури півострова — не так у сюжеті, як у тому матеріалі, з якого постає Крим, Що Ніколи Не Існував.

Це дає унікальний ефект. З перших сторінок «Дому солі» ви відчуваєте відсторонення, відчуження: це вочевидь не той Крим, який ми знали...

А власне — який ми знали? Та й наскільки глибоко знали взагалі? Наскільки історія й культура Криму були присутні в нашому повсякденному житті починаючи зі шкільних уроків і завершуючи сучасними серіалами, белетристикою, піснями?..

Фантастичний прийом дозволяє в цьому випадку розпочати знайомство наново. Подивитись свіжим поглядом. Дізнатися те, про що й не здогадувалися.

А не здогадувалися ж про чимало речей.

Це особливо помітно, коли звертаєш увагу на додаткові матеріали до роману. Чи вимагав би такої кількості приміток роман, присвячений часам Хмельниччини або Другої світової? Взятися б авторка пояснювати, хто такий Сковорода, де знаходиться Софіївка, як звучать трембіти?

А от кримські реалії — принаймні для читачів, якими їх бачить Світлана, — потребують таких приміток.

В цьому сенсі роман має стати наступним кроком у поверненні Криму до нашого культурного простору. Хай реальні факти тут переосмислені, хай до документального додане фантастичне, тим цікавіше буде читати «Дім солі». Хто захоче дізнатися більше — звернеться до приміток і словника наприкінці. Хто прагнутиме чистого задоволення від сюжету — дістане і його, а всі ці відсилки сприйматиме як реалії вигаданого світу, як гобітів чи білих блукачів.

Що важливіше: «Дім солі» — та книжка, яку із насолодою читатимуть не тільки українські читачі. В цьому сенсі вона може стати однією з тих історій, які й для закордонної аудиторії маркують Крим як не-російський.

Це роман про віднайдення власного минулого, пошуки коріння, про необхідність озирнутися на все те, що лишилося позаду.

Дехто вважає, буцімто дружина Лота перетворилася на соляний стовп через те, що порушила заборону. Що озирнулася, коли тікала з родиною із Содому.

Ті, кому довелося тікати з рідних місць, можливо, розповіли б інше. Сказали б, що це була сіль від іще не виплаканих сліз — за рідним містом, за тим, чого вже не вдасться повернути.

В Україні з 2014 року таких стовпів могло би постати чимало — вистачило б не на дім, а на багато міст солі. Та рано чи пізно настає час

повертатися. Наводити лад і пам'ятати.

«Дім солі» Світлани Тараторіної — один із перших кроків назад, до нашого Криму.

А ще — це захопливе читання про вигаданий і справжній химерний світ. Заздрю вам, бо ця мандрівка у вас іще попереду!

Володимир Аренєв

09.08.22

Застереження

Усі імена не випадкові.

Кожен із тих, хто їх носив, свого часу впливав на історію Криму.

Графічні роботи, використані в книжці «Дім солі», створені за мотивами перформативної скульптурної інсталяції «Зоряний пил» Марії Куліковської (Виставка «Дивовижні історії Криму», Мистецький Арсенал, 2019).

Марія Куліковська — мультимедійна художниця, архітекторка, перформерка-акціоністка, лекторка та кураторка. Народилася (1988) в Керчі, АР Крим, Україна. Має активну громадянську позицію, виступає проти окупації Криму на всіх майданчиках.

Великий південь солі. Тонший день,
в якому речі знову з іменами.
І тільки те, що побувало нами,
плодами вже не вкільчиться ніде.
Воно тепер — прозора висота,
де дім дощу і ластів'ячі крики.
І ранки схожі на зняття з хреста,
і вечори, як проводи навіки.
Над полем крові змінюється світло,
любов і лють щодня ростуть углиб.

Цю дивну землю успадкують діти.
Ми теж були як діти. Ми могли б.

Але не всім дозволено дійти.
Великий південь. Брами солі білі.
Птахи вечірні гріють животи
об тепле гілля.

Катерина Калитко

Пролог

Сержантка похитнулася й припала на одну ногу. Талавіру знадобилася мить, щоб зрозуміти: гомілку жінки ковтнула земля. Грунт перетворився на гострі білі зуби, що зімкнулися під її коліном.

— Нас атакують! — востаннє закричала командирка, і площу накрило вибухами.

«Шейх-Елі мало бути порожнім. Спалахи знищили все живе», — роїлося в його голові.

Руки діяли швидше, ніж розум. Цілей було забагато. І всі здавалися неможливими, абсурдними, занадто жахливими, щоб бути реальними. З руїн ринули потвори, які колись були людьми. Дехто мав кілька пар рук, інші — додаткові голови, тваринні тулуби, звірячі вишкіри та пазурі. Вони діяли швидко й жорстоко — вгризалися в горлянки, розривали Братів голірuch і бігли далі. Проте найдужче вражали ходячі трупи. Ці істоти ще зберегли людську подобу, але їхні тіла вкривали виразки, шкіра звисала з пальців довгими кривавими шмарклями, очі зяли чорною порожнечею. Сліпі, зруйновані, вони нападали так, наче це був останній наказ мозку, що поволі теж перетворювався на слиз. Монстри кидали каміння та пляшки із запальною сумішшю. Талавір устиг помітити, як кілька десятків неповоротких потвор звалили з ніг одного Брата. Ліворуч упало ще двоє.

Талавір оскаженіло стріляв, але потвори не зважали на кулі. Якщо хтось і падав, то за ним поставали інші.

На купу каміння виповзла жінка з тулубом ящірки. Вона хижо роззявила рота й облизнулася довгим зміїним язиком. Брат М-14 наставив на неї автомат — і це була помилка. Талавір скрикнув, попереджаючи: М-14 занадто близько, якщо потвору розірве — зачепить і його. Талавір схопив камінь і з криком кинув у потвору. Нехай підповзе ближче до нього. Почвара лише на мить зупинила на ньому погляд, наче він був частиною пейзажу, і розвернулася до М-14. Гвинтівка в руках М-14 задрижала. Той вагався лише мить, а тоді зненацька наставив дуло на Талавіра.

— Ні! Що ти робиш? Це ж я! Твій брат!

М-14 випустив чергу. Талавір відчув, що падає. Побачив, як засвітилася жінка. З-під її лап вирвалися іскри, пульсуюче черевко розірвалося, град каміння накрив усе довкола.

Він прокинувся за кілька годин. А може, минуло кілька років. Навкруги панувала тиша. Перед очима стрибали червоні цятки, у горлі кілком стояв смак солоного заліза. З небом коїлося щось неймовірне. Там, де мали бути зірки, розлилося рожеве марево. Воно мінилося, щоразу складаючись у нові візерунки, наче північне сяйво. Тільки тут, у Кіммеріку, це було неможливо... А потім пішов сніг. Химерний блідо-рожевий сніг. Талавір відчував, як кришталіки сідають на нього, прошивають шкіру, врізаються в кожну клітинку. Проникаючи, вони щось у ньому змінювали. Талавір збагнув, що сталося з людьми Шейх-Елі.

Талавір не відчув страху чи загрози. Він навіть спробував зловити «сніжинку» язиком і, на свій подив, відчув гіркий смак солі. А потім — він міг заприсягнутися — почув голоси. І знову заплющив очі.

КАТАБАЗИС

Талавір. Вільне падіння

— Гей, хабібі, ну-ну, милий, це лише кошмар. — Чийсь пальці торкнулися його плеча. Талавір ледве стримався, щоб їх не скинути. — Ну-ну-ну, — Руф говорила з ним, як із дитиною. — Ти на Матері Вітрів. Це просто черговий сон.

Обличчя М-14 розтануло в мареві сну, хоча присмак солі нікуди не подівся. Знайома вібрація механізмів, що ніколи не спали, заспокоїла. Мати Вітрів була старим підводним човном, що тепер силою наукового генія Гавена Белокуна парила над колись духмяними степами Кіммеріку, які після Спалахів, після катастрофи перетворилися на засолений мертвий Дешт.

Станція закректала. З низької стелі побігла цівка іржі. Вони знову набирали висоту. Унизу почалася чергова руйнівна буря. До Спалахів вони були пиловими, а тепер несли смерть — суєр, речовину, що змінювала і вбивала. Крізь кругле брудне вікно до маленької кімнати просочувалося сіро-рожеве світло, наче вони й справді були під водою. Талавір потягнувся.

— Ти справді віриш, що колись ця махина ходила по дну океана?

— Так! Я тобі вже сто тисяч разів казала. — Руф різко розвернулася і змусила його втиснутися в бортик. Прикручене до стіни ліжко було завузьким для двох. — Після того як наземну Матір Вітрів спалили засолені — нехай Двобог зжере їхні гнилі душі! — Гавен Белокун молитвою змусив підводний човен зависнути в повітрі. Завдяки йому навіть суєр не має над нами достатньої сили. У нас є ще п'ять хвилин. — Руф кінчиками пальців торкнулася його оголеної спини, певно, вважаючи, що кожен урок треба закріплювати сексом. У доторку відчувалася заздрість до його ідеального, не підвладного мутаціям

тіла. Руф маніакально боялася змін, які спричиняв суер. Та вона помилялася. Попри те що Станція висіла в повітрі, суер проникав навіть сюди.

За кілька місяців перебування на Матері Вітрів волосся на голові Руф змінилося на блакитне пір'я. Вона казала: «Це краще, ніж жерти мертвечину чи залишитися без шкіри, як деякі мутанти внизу. А зміни після першої дози сповільнюються». У це вірили на Матері Вітрів. Тому намагалися не схоплювати додаткових доз: не потрапляти під суерну бурю та не залишати підводний човен.

Як показали численні експерименти з живими організмами, концентрація суеру на землі та в повітрі була різною. Якщо людину з Дешту підіймали на Матір Вітрів, то вона втрачала суер. І це призводило до нових мутацій, іноді смертельних. Але це були лише загальні правила. Дехто не припиняв змінюватися й упродовж усього життя на Станції. Руф іще не знала, чи пощастило їй.

— Ти не змінюєшся. Так довго на Станції — і жодного прояву, — пробуркотіла Руф, проводячи пальцями по рельєфних м'язах Талавіра.

Він перехопив руку, підніс до губ і повернув на її голе стегно.

— Не тільки не змінився, але й прокинувся в чудовій формі, і це після кількарічної коми! Суер мене любить.

Талавір спустив ноги з ліжка, витяг із купи одягу свій комбінезон і став одягатися. Іноді в кошмарах йому приходили спогади про перші години після пробудження. Вони були наповнені болем. І це дивувало, позаяк Талавір точно пам'ятав момент, коли почув голос Гавена Белокуна, розплющив очі й легко встав із ліжка. Він почувався прекрасно, немов проспав нормальну ніч, а не понад десять років.

Руф незадоволено хмикнула. А вже за мить водила тонкими пальцями по своїй шкірі. Темні від кни нігті вправно пробігли по сідниці, торкнулися западини під коліном і повільно поповзли внутрішньою поверхнею стегна. Пальці мали мету.

Але Талавіру було не до того.

— Що сьогодні сталося? Я чув гупання. І ти не поспішаєш мене відпускати.

Руф в останній спробі вигнула спину, демонструючи западинки над сідницями, і потягнулася по одяг.

— Може, і сталося. Сфена зараз постійно на містку. Але мене не шукали. Вона знає, що я пішла до тебе, хабібі.

«Бо ти маєш за мною стежити», — подумки закінчив Талавір, який розумів причину цікавості до нього. Він потрапив під суєр, роки проспав на Матері Вітрів, а потім прокинувся без жодної зміни, наче нічого й не сталося. Для науки він був цінний екземпляр. Талавіру не подобалася ця думка, бо він хотів, щоб у ньому бачили насамперед відданого Старшого Брата, воїна Двобога. Він розвернувся до Руфі і якомога спокійніше запитав:

— Знову напали на гуманітарний конвой? Потвори?

Офіційно люди в Дешті значилися зміненими, самі себе вони кликали засоленими, але рідко хто на Матері Вітрів називав мутованих інакше, ніж потворами.

— А-а-а! — Руф загрозило помахала пальчиком.

Усі спроби Талавіра витягти з неї більше інформації наштотувалися на цей жест. Замість одягатися, Руф підійшла до крихітного дзеркала, яке ховала за портретом лідера Старших Братів і живого пророка — Язика Двобога. Гріх самозамилування вважався одним із найсерйозніших, а тому дзеркала були заборонені.

— А я не скажу Белокуну, що ти порушуєш Догмат і чиниш харам, — посміхнувся Талавір і показав на блискучу поверхню.

Руф роблено посміхнулась у відповідь. Вона належала до Зіниць — служби розвідки Матері Вітрів, які мали нечувані свободи, порівняно з іншими Братами на станції. Зіниці могли фарбувати волосся й нігті червоною кною, проколювати вуха, носити яскраві хустки, неначе потвори з долу, і, що вражало найбільше, вживати юшан — наркотик із модифікованого суєром полину. Але навіть для неї звинувачення в гріховній любові до себе могли спричинити серйозні проблеми. Талавір більше жартував, ніж погрожував, але Руф сприйняла слова за чисту монету.

— Щось сталося внизу. — Руф швидко сховала дзеркальце, напружила лоба й по складах вимовила незнайоме слово: — Ек-стра-ор-ди-нар-не. Перша Зіниця Сфена отримала повідомлення. Вони навіть посварилися з Белокуном. І це не через бурю. Звечора всі на вухах. Тільки я тобі не казала.

Талавіру хотілося дізнатися подробиці, але під стелею тривожно заблимав червоний вогник. Наближався час молитви.

Він нахилився до одягу, щоб передати його Руфі. Він не помилився в передчуттях. Щось сталося. Ось чому Белокун досі не викликав його на традиційну розмову. Із розхристаних кишень жіночого комбінезона із дзенькотом вивалився на підлогу різний дріб'язок. Руф заметушилася, кинулася збирати.

— І як вони постійно розстібаються?

— Легко, якщо нехтувати Догматом і не задраювати одяг на всі гудзики. З іншого боку, як іще гарній жінці демонструвати якомога більше свого привабливого тіла? — Талавір підібрав зв'язку магнітних ключів, дістав з-під ліжка помаду й навіть повернув паличку юшану. Руф ледь устигла її сховати. З динаміків загриміли перші ноти гімну Двобога. Він лунав що кілька годин і був обов'язковим до виконання для всіх, хто перебував на борту підводного човна.

Талавір поблажливо похитав головою, спостерігаючи, як Руф осмикує одяг, поправив свій і затягнув:

Я Старший Брат, я гвинт Старших Братів, я пес Старших Братів.

Я воля Двоголового Бога і його Языка.

Старші Брати — перші з обраних. Ми — хранителі пам'яті, ми єдині знаємо правду.

Священний вогонь Двоголового Бога омие землю, і кращі, сильніші повстануть на місці слабких і слабкодухих.

Старші Брати будуть усюди. Слався, Двобоже, і Язык твій.

Слався! Слався! Слався!

«Ми — хранителі пам'яті, ми єдині знаємо правду». Ці слова знову нагадали Талавіру про вранішній кошмар. Він подумав про Брата, який стріляв у нього в Шейх-Елі. Брат міг піти на Брата, тільки якщо зрадив Догмати, зрадив Двобога. Але хто кого зрадив під час тієї різанини? Чому його власний Брат прагнув його смерті? Чи була уві сні бодай дрібка правди? Гавен Белокун називав амнезію наслідком тривалої коми, а сни — фантазіями через посттравматичний шок. Талавіру не хотілося вірити, що марення були відгомонам реальних спогадів. І все ж ця думка не відпускала.

— Слався! Слався! Слався!

Руф полегшено видихнула. Наступний гімн прозвучить уже після полудня. Вона забула про погрози Талавіра й ще раз підійшла до маленького дзеркала та спробувала вирвати синю пір'їну, що виросла занадто близько до брови. У цьому була вся Руф: переймалася зовнішністю більше, ніж власною безпекою. Але сьогодні все було не як завжди. Червоний вогник знову замиготів. З динаміка пролунало її ім'я. Це означало, що її викликали на місток до керівництва станції. Жінка сіпнулася, ліктем зачепила дзеркальце, воно зірвалося й полетіло додолу. Руф кинулася до скарбу. В її очах набубнявіли сльози. Губи беззвучно ворушилися.

Талавір підняв уламок і на мить затримав погляд на відображенні. Із дзеркала на нього дивилися темні вузькі очі. Жорсткі зморшки зібралися в кутиках. Він не впізнавав зображення. Заснув двадцятирічним, а прокинувся чужим дорослим чоловіком. Кома забрала роки та спогади, лишила божевільні сни про війну й відчуття втрати. Він не зможе стати істинним Братом, поки не зрозуміє, що з ним сталося.

Руф схлипнула. Вона досі була тут, і це повернуло Талавіра до реальності.

— Це лише скло. Кажуть, у потвор із долу дзеркал узагалі немає. І не тому, що в Дешті вони заборонені. Потвори бояться на себе дивитися. Ти ж не така. Ти не потвора. А пір'я додає шарму, — сказав Талавір те, що вона хотіла почути, і змусив її кинути уламки в смітник.

— Знаю, — крізь зуби проказала Руф. — Я не така дурна, як ти думаєш. Не така, як ти. Я не хочу вниз, я не хочу в Дешт.

— Чого ти думаєш, що я туди хочу? — відповів він, здивований словами Руфі.

Коробочка з червоною кнопкою під стелею зайшла істеричним ревом.

— Ти бурмочеш це вві сні. Хочеш дізнатися, що сталося в Шейх-Елі? «Скільки про це знає Белокун?» — подумав Талавір, відчуваючи гнів на самого себе за ці мимовільні одкровення. Руф доповідала не тільки Сфені, а й особисто очільнику станції. Коробочка знову повторила її ім'я.

— Іди. Отримаєш догану. У нас ще буде час поговорити, — сказав Талавір.

Гавен Белокун не поспішав відпускати його з Матері Вітрів. А отже, вони з Руф'ю приречені терпіти одне одного.

Руф кивнула й зникла за дверима. А він перевірів магнітного ключа, який непомітно поцупив у Руфі. Талавірові стало її майже шкода. За втрату ключа Перша Зіниця призначить Руфі тижневу спокуту. А та навіть не здогадається, що це справа його рук. «Треба буде подарувати їй нове дзеркало», — подумав Талавір.

Ще кілька секунд він постояв перед зачиненими дверима, уявляючи маршрут, і вийшов у коридор. Руф мала рацію: він мусив дізнатися, що сталося в Дешті. Чому в нього стріляв М-14? Чому спогади про різанину в Шейх-Елі — єдине, що залишилося від його життя? І ким він був у тому житті? Відповіді на ці питання — єдиний спосіб зрозуміти, кого він бачить щодня в дзеркалі. Хто він — той, кого всі називають «Талавір Каркінос»?

У вузьких коридорах Матері Вітрів панувала метушня. Талавіру кілька разів доводилося ховатися в альковах і пропускати Старших Братів. Якщо вони його й помічали, то не виказували цього. Він ніби й був одним із них, але зламаний, дивний, щось середнє між потворами, над якими проводили експерименти, і справжнім Братом. Тому Брати воліли не реагувати на його появу.

Талавіру довелося кілька разів нахилитися, щоб подолати шлюзові двері та спуститися на середню палубу. Тут розташовувався Медичний відділ. Оббиті пластиком стіни поглинали шум. Тьмяні електричні лампи заливали вузькі коридори розсіяним світлом. Жодних написів і позначок. До того він ніколи не був в архіві Матері Вітрів — афізі, але знав, що кімната розташована десь у Медичному.

Одна з ручок у довгому коридорі сіпнула. У дверях показався яскраво-синій гумовий черевик. На всій станції такі носила лише одна людина — здоровезний медбрат Толік. З-за дверей висунулися голомозий череп і металева таця з ампулами. З кімнати долинув слабкий дитячий писк. Хай би що сталося на Матері Вітрів, експерименти в Медичному не зупинялися. Талавір причаївся за

дверима. Якщо Толік надумає повернутися, доведеться вигадувати пояснення, чому він сюди прийшов. Медбрат зачинив двері й зупинився, наче прислухаючись. Широка спина затуляла весь коридор. У Талавіра навіть проскочила шалена думка напасти на Толіка. А потім він уперся плечем у двері з магнітним замком, яких раніше не помітив. Талавір швидко відімкнув їх і заскочив у темну кімнату. За стіною пролунали важкі кроки. Толік пішов своєю дорогою.

— Фух, це було близько. — Талавір увімкнув світло й отетерів.

Він потрапив куди треба! Афіза — кімната спогадів, база даних Матері Вітрів. На столах припадали пилом старі комп'ютери. Талавір сумнівався, що їх можна оживити. Після Спалахів техніка в Дешті майже не працювала. Під стелею висіли пожовклі мапи. На одній був Кіммерик до Спалахів. Тоді його ще не називали Дештом. Мапа фіксувала просування військ Старших Братів. Сині стрілки, що позначали їхні війська, вражали стрімкістю — на противагу хаотичним точкам спротиву. Тоді, до Спалахів, Старшим Братам вдалося підкорити країну на материках, а от у Кіммериках вони загрузли. Ніхто не очікував від кіммеринців такого спротиву. Кривава війна тривала кілька років. Старші Брати майже здобули контроль над Кіммериком, коли сталися Спалахи.

Зелені міста перетворилися на руїни. Степові райони — на засушливі пустки, гірські — на голе каміння, а прибережні поглинуло море. Перешийок, що з'єднував Кіммерик із материком, з'їли Гнилі болота. Територію, що потрапила під Спалахи, накрив вічно блискучий суєрний купол. Талавір зусиллям волі відігнав спогад про бій у Шейх-Елі. Це була перша зустріч зі зміненими, перший вихід Старших Братів у Кіммерик після Спалахів.

Але що вони там шукали? Чому опинилися в епіцентрі одразу після катастрофи?

Талавір і гадки не мав, звідки починати. В афізі були сотні тек зі справжніми прізвищами й кодовими іменами, прийнятими в Старших Братів. Свого імені він не знаходив. І як у бісової матері знайти свою справу, коли не пам'ятаєш, як тебе звали, коли забув, яким було твоє обличчя до коми? Талавір грюкав ящиками й перебирав картки. Збоку стояла залізна шафа, позначена буквою «М». «М-14», — сплигло в голову ім'я Брата зі сну. Талавір поторгав кілька ручок. Усе було

замкнене. Між кришкою одного з нижніх ящиків і стінкою шафи Талавір розгледів щілину. Серед сміття знайшов металеву планку й застромив туди. Дочекався, поки стихнуть чергові кроки в коридорі, і натиснув на важіль. Замок клацнув.

Талавір висунув шухляду й переможно усміхнувся. Справи мали загальну назву «Проект М» і містили інформацію про тих, хто загинув чи зник безвісти в Шейх-Елі. Кожна особова тека містила фото людини у формі Старших Братів. Десятки світлин та імен. Але як упізнати забуте обличчя? Чергове фото змусило затамувати подих. Він його знає! Це Брат зі сну. М-14. Він був реальним! Не марення й не фантазія.

Талавір прочитав кілька рядків і завмер від несподіванки. М-14 теж був у комі і прокинувся за кілька тижнів до нього. Талавір судомно переривав папери, шукаючи подробиці. Але нічого не було. Лише коротка інформація на одну сторінку, наче життя М-14 теж стерли.

Двері ляснули, хтось зайшов до афізи, а з динаміка пролунало ім'я Талавіра.

Талавір запхнув аркуш під куртку, зачинив шухляду й тільки тоді обернувся. Коло дверей стояла невисока худорлява жінка з яскраво-червоним волоссям, закрученим у тугі дреди. Зачіска нагадала Талавіру кіммерицький міф про Горгону. Тільки в Горгони були змії замість кіс. А в цієї цілком по-зміїному примружені очі на хворобливо блідому обличчі. Це була Перша Зіниця станції Сфена. Як і всі Зіниці, вона ходила з непокритою головою, носила сережку в носі й червону цятку в ключичній западині — знак секти дівовірів. Та секта сповідувала містичне вчення про жіночу складову Двобога.

Подейкували, що батько Сфени був улемом (радником самого Языка), але нещодавно його звинуватили в зраді. Перед Сфеною поставили непростий вибір: розділити долю батька чи відправитися в Дешт. Вона обрала призначення в один кінець. З Кіммерику не поверталися. Той, хто прожив тут якийсь час, уже не міг існувати без суєру. Казали, що перші вчені, що побували в Дешті, а потім вийшли за межі суєрного

купола, помирили в страшних муках у спеціальних клініках, де їх ніхто не міг відвідувати, а тому й перевірити, наскільки правдиві ці чутки. Якщо чогось потребували на Матері Вітрів, то це привозили та скидали з повітря. Про інші контакти Талавір не чув.

Саме під керівництвом Сфени розвідниці Станції — Зіниці — отримали нечувані права, а вона — їхню беззастережну повагу. Менше ніж за рік Першій Зіниці вдалося стати правою рукою очільника Матері Вітрів. Таку кар'єру вона б ніколи не змогла зробити на материку, де найпочеснішою роллю для жінки було народження наступних Старших Братів.

З динаміків знову пролунало ім'я Талавіра й наказ з'явитися до Гавена Белокуна.

— Здається, це мене? — невинно всміхнувся він до Сфени.

— Тебе, — високим, ледь гундосим голосом проказала Перша Зіниця та штовхнула двері. Цей жест означав тільки одне: він мав іти за нею, інших варіантів не передбачалося.

Дорогою до Белокуна вони мовчали. Папери з афізи неприємно терлися об шкіру. Один обшук — і вони виявлять крадіжку. «І що зроблять? — подумки обурився Талавір. — Спишуть до Медичного на експерименти? Малоймовірно. Белокун сам назвав мене цінним екземпляром. Більше десяти років у комі — і жодних наслідків. Окрім втрати пам'яті. Максимум призначать десятиденну таубу й продовжать регулярні допити. “Тести” — як це називав доктор». Значно більше Талавіра турбувало інше — обличчя з теки, яке до того він бачив лише вві сні.

Очільник Матері Вітрів доктор Гавен Белокун зустрів їх у своєму кабінеті. Це був високий худий чоловік із сивим, акуратно розчесаним волоссям. Так само бездоганим був його одяг — сніжно-білий кітель, застібнутий на всі гудзики. Белокун завжди тримав коло себе вологі серветки й обов'язково протирав руки після того, як торкався інших людей. Усі на Матері Вітрів якимось пахли. Руф і Сфена — праним юшаном, Толік — потом і гумою, а Белокун — лише антисептиком. У царстві іржі та старої фарби очільник Станції видавався занадто стерильним.

Він тримав маркер і дивився на Дешт.

Ніхто не знав, як підводний човен тримався в повітрі, але плавати він би уже не зміг. В обшивці вирізали великі вікна, каюти розширили, а непотрібної машинерії позбулися.

Усю стіну перед Гавеном Белокуном займала панорама Території К, як ще називали зону ураження Спалахами. Величезне скло вкривали чорні лінії й дати, наче позначки рівня води на будинках у зонах паводків. Жодна звивина не повторювала попередньої. Белокун здійняв праву руку, як диригент на початку симфонії, та обвів маркером оновлену лінію обрїю.

— Тут промчав лише хвіст суєрної бурі, але бачиш, як усе змінилося? — не повертаючи голови, прокоментував очільник Станції.

Талавір побачив, що на заході, за кілька фарсахів від Станції з'явилися нові величезні кістки, наче доісторична риба вистрибнула за здобиччю й зогнила з роззявленою пащею. Гряда праворуч, яку вони називали Хребцями, просіла відсотків на двадцять і тепер скидалась на звалене будівельне каміння. За нею виднілися розвалини Шейх-Елі, між ними і Станцією, наче окреслений маркером, чорнів острівець випаленої землі. Це був епіцентр Спалахів, мукоєде ляїн ер — свята проклята земля, як її називали потвори. Вони вірили, що цього місця торкнувся Бог Спалахів.

— Такі зміни. А вночі нас відвідала лише тридцятивідсоткова суєрна буря. Як її називають потвори — Шейтан-той. — Белокун відійшов од вікна.

«І зачепила кабінет», — подумав Талавір, розглядаючи зміни в інтер'єрі.

У кабінеті Белокуна наче пройшов фестиваль дитячого малюнка. Стіни, дверцята шаф, навіть частина вікна були заліплені пожовклими аркушами. Між ними сиротливо чорнів церемоніальний портрет Язика Двобога.

Белокун сів на канапу коло стіни й показав на велике, оббите штучною шкірою крісло. На Сфену навіть не глянув. Склав руки на грудях і застиг, уважно спостерігаючи за тим, як Талавір вмощується в незвичне сідало. Тепер їх розділяв лише масивний металевий стіл.

Белокуна вважали легендою. Він — той, хто пережив Спалахи. Учень доктора Зорга — одного із засновників Старших Братів та поплічника самого Язика. Доктор Зорг розробив теорію про ідеального солдата. З

цією метою він проводив експерименти над людьми. А війна завжди дає матеріали для таких досліджень. Зорг не дожив до вторгнення в Кіммерик. Його справу продовжив Гавен Белокун. Разом з іншим науковим генієм на химерне ім'я Мамай Белокун заснував на півострові наукову станцію. Після Спалахів він залишився на Території К — досліджувати феномен суєру, охороняти владу Старших Братів і захищати край від мутованих. За наказом Белокуна до Матері Вітрів для експериментів регулярно доставляли цікаві екземпляри з Дешту — потвор із неймовірними змінами.

Талавір намагався зосередитися на докторові, але погляд постійно чіплявся за малюнки на стінах. Вони непокоїли.

Над канапою висіло схематичне зображення будинку. Над кривим димарем світило рожеве, викривлене суєром сонце. Поряд росло велике дерево. На сусідньому малюнку цей самий будинок був зображений великим планом. У вікні другого поверху застигла чорна зубата тінь. На іншому малюнку море викинуло на берег уламки галери. Усюди лежали тіла, потвора зі звірячою головою тягла на плечі здобич — дівчинку із синіми очима. Ще на одному малюнку височіла гора, всередині якої була замурована колиска.

— Подобається?

— Це намалювали діти з Медичного?

Зухвале запитання. Усі знали, що в Медичному проводять експерименти над дрібними потворами, дітьми їх ніхто не називав. Їм би не дозволили малювати.

Белокун мовчки взяв зі столу коробочку, витяг колоду й поклав на стіл кілька карт. Знову подивився на Талавіра. Він очікував на реакцію.

— Що це означає? — Талавір подивився на карти, вони повторювали дитячі малюнки на стінах. — Хто автор?

Белокун знову не відповів, натомість переможно подивився на Сфену. Талавір відчув, ніби за нього торгуються. Очільник Станції наче щойно виграв якийсь парі в підлеглої. Пекельно-червоні губи жінки ледь сіпнулися. Талавір напружився. З одного боку, це був звичайний черговий тест від Белокуна; з іншого, до них вперше долучилася Сфена. Що ж змінилося? І чи пов'язано це з подіями в Дешті, про які згадувала Руф? У Талавіра зародилася надія. Він і

справді понад усе хотів спуститися додола. Але Перша Зіниця обірвала його сподівання:

— Він не готовий. Я знайшла його в кімнаті пам'яті. Він рився в архіві.

— Ти був в афізі? — Белокун зацікавлено подивився на Талавіра. — Що ти там шукав?

— Це не має значення, він порушив догмат покори, — перебила Сфена.

— Хто б говорив про покору, — огризнувся Талавір. — Я хочу знати правду. Мені набридло, що ви ховаєте мою справу. Навіть без спогадів я залишаюся Старшим Братом. Я хочу знати, ким був до Шейх-Елі і що там сталося.

— Він... — знову почала Сфена.

— Почекайте, — Белокун провів пальцем по розкладених картах і зупинився на зображенні вибуху. — Ти хочеш відповідей? Що ж, почнемо з першого запитання. Ці малюнки намалював доктор Мамай. Ми були знайомі з дитинства, а зустрілися в школі доктора Зорга.

«У школі доктора Зорга — у Лебенсборні», — здогадався Талавір. До Спалахів у Старших Братів була низка наукових станцій по всій країні, куди вони відбирали обдарованих дітей. Над ними теж ставили експерименти. Щоправда, вони мали стати вченими, армією Зорга, а не солдатами.

— Мамай любив Кіммерик. Знався на його історії, — вів далі Гавен Белокун. — Навіть ім'я вибрав кіммерицьке, оце-от химерне Мамай, на честь якогось місцевого хана. До Спалахів він був головним науковим консультантом на Матері Вітрів. Працював над зброєю для Старших Братів.

Талавір і раніше чув історії про зниклого під час Спалахів доктора. Але тоді багато хто зник. Чого Белокун розказує це саме зараз? Як це пов'язано з тим, що він знайшов в афізі?

— Архіви доктора Мамає згоріли під час нападу засолених, що стався через рік після Спалахів. — Белокун витер руки, наче навіть спогад про ту атаку був йому огидним. — Хоча назвати ті каракулі архівами було б перебільшенням. Бачиш, як він малював? Немов шестилітня дитина. Так само й писав. Але нехай це не вводить тебе в оману. Мамай був генієм. Тримав усе тут, — Белокун довгим

скрюченим пальцем постукав себе по скроні. — Тому його голова була настільки важлива. Ти хотів знати правду? Твій загін одразу після Спалахів вийшов у Шейх-Елі, щоб відшукати доктора Мамаю.

Талавір відкинувся в кріслі. Папери, сховані під комбінезоном, підступно зашаруділи. Він отямився більше ніж місяць тому. Хай скільки він розпитував, скільки шукав правди про своє минуле, йому ніхто нічого не відповідав. Чому саме сьогодні?

— Що сталося в Дешті? Ви когось знайшли?

— Навпаки, — здавалося, Белокун тільки й чекав на це запитання. — Загубили. Прийшло повідомлення, що в Дешті, у селищі Ак-Шейх, загинув один зі Старших Братів. Сфена підозрює місцевих.

— Місцевих? Як таке може бути? Вони ж ледь жевріють? Напіврозумні істоти, залежні від нашої гуманітарної милості... — Щось в очах Белокуна змусило Талавіра зупинитися. Чому він так дивиться, ніби чекає, що Талавір от-от сам знайде розгадку?

«Загинув один зі Старших Братів... А до чого тут він — Талавір Каркінос?»

— Хто загинув? — запитав Талавір і цієї ж миті зрозумів, що вже знає відповідь.

Він витяг украдені в афізі папери й кинув на стіл.

— Це він? — Під фото стояло «Рябов. Псевдо — М-14». — Це його вбили? Іншого Брата з мого загону? Він вийшов із коми незадовго до мене. Як він опинився в Дешті?

Белокун уже роззявив рота для відповіді, але несподівано в кабінеті потемніло. Вікно накрила тінь велетенського крила. Це був Птерокс — найбільший птах Дешту. Його викликали тоді, коли було потрібно терміново подолати велику відстань. Отже, сьогодні хтось полетить. Але хто й куди? Сирени завили. «Чортів Мато Дуковач», — скривився Белокун і подав знак Сфені. Жінка підскочила до Талавіра й безцеремонно потягнула за рукав. Талавір запручався, — йому так нічого й не сказали! — але розмова була завершена.

— Ти отримаєш відповіді, — пообіцяв Белокун і гукнув до Сфени: — Готуй його!

Перша Зіниця випхала Талавіра за двері.

— Вітаю, ти склав іспит, на тебе чекає Дешт. — Сфена легенько штовхнула його пальцем у груди, наче вже випроваджувала зі Станції.

— Обіцяю, це буде боляче.

Перша Зіниця завела Талавіра до одного з кабінетів Медичного відділу, показала на кушетку і з дзенькотом відчинила скляну шафку, що стояла у кутку, не знайшла потрібного й знову зачинила дверцята. Скло лише дивом не розлетілося. Сфену аж підкидало від люті.

— Звідки ти знав, чиї документи шукати в афізі? Хто сказав, що в Дешті помер саме Рябов? Руф? Вона нишпорила в моїх паперах? — Від жування юшану в кутиках її губ виступила червона слина.

«Він мені снівся із самого пробудження», — подумки відповів Талавір, але ця відповідь їй би точно не сподобалася.

— Випадково. Згадав його обличчя, — збрехав Талавір.

— Ти нічого не пам'ятаєш, — огризнулася Сфена.

До кімнати непомітно зайшла медична сестра в хіджабі. Сфена зауважила її присутність, тільки коли жінка необережно штовхнула Першу Зіницю об'ємними стегнами.

— Постав тут! — крикнула Сфена.

Жінка з поклоном опустила на столик загорнуту в папір банку, випрямилася й поправила хустку. У неї було блискуче, як намащений олією янтих, обличчя. Талавіру здалося, що там, де тканина притулялася до шкіри, він побачив оголене м'ясо. Від жінки пахло, немов від ятки з пряними травами. Але цей аромат приховував сморід гнилля.

— Тобі дуже пощастило, — уже значно спокійніше прогугнявила Сфена. — За інших обставин ти мав би ще кілька місяців бути під наглядом. Суєр мало вивчений. Те, що ти прокинувся після кількох років коми, нічого не доводить. З тобою може статися що завгодно й коли завгодно. Загиблій Брат Рябов був із твого загону, теж потрапив під перший суєр у Шейх-Елі і теж спав у комі. Ви з ним — останні з вашого загону. Решта давно загинула. А ви вижили й почали прокидатися. Спершу він, тепер ти. Якщо ти хочеш запитати, чому саме зараз, через тринадцять років після Шейх-Елі, то я уявлення не маю. Нам потрібно не кидати тебе вниз, а провести більше тестів. Але

Белокун вважає, що тільки ти зможеш зрозуміти, що сталося з Рябовим. Його не лякає навіть твоя амнезія. Ця місія може змінити твоє життя. Зі зламаного, зіпсутого Брата ти отримуєш шанс стати повноцінним членом держави. Звісно, якщо тобі стане розуму не закінчити, як Рябов. — Сфена надягла гумові рукавиці й підсунула до себе банку, котру принесла закутана в хіджаб. — Раджу не довіряти місцевим. Вони не ті, ким можуть здаватися.

Поки Талавір роздумував над її словами, Перша Зіниця кивнула медсестрі, і та схопила його за руки. Сфена блискавично витягла з банки якусь слизьку істоту й кинула в обличчя Талавіру. Він навіть не встиг зреагувати. Лоб оперезав біль. Талавір спробував вирватися. Здерти істоту з обличчя. Але жінка в хіджабі була напрочуд сильною.

— Перестань звиватися. Це манкур. Він уже проник.

Талавір відчув, що хватка стала слабшою, скочив із кушетки й подивився в скло. По центру лоба пульсувала зірка. Береги рани затягнуло рожевим слизом. Манкур скидався на медузу чи затягнуте більмом око.

— Що це таке?

— Ти глухий? Манкур. — Сфена зняла рукавиці й показала банку.

На дні лежала істота, що нагадувала ропуху — мала слизьке розпухле тіло, вкрите пухирями та різнокольоровими крапочками. Сфена торкнулася спинки бакаси, і в лоб Талавіра наче вдарили струмом.

— Гей, попереджати треба, що ви збиралися засунути в мене оце. — Талавір ледь подолав спокусу потерти манкура.

— І що тоді, ти б не погодився спуститися в Дешт?

«Вона знала. Знала, що й це б мене не зупинило». Талавір зауважив, як Сфена скривилася, витягнувши пальці з банки.

— Тобі теж не подобається її торкатися?

— Бакаса тягне суєр, а ще дозволяє відчувати твої думки. — Сфена хижо посміхнулася, витерла пальці об край кушетки й наказала жінці в хіджабі винести банку з бакасою. Коли за медичною сестрою зачинилися двері, нахилилася до Талавіра й облизала гострі зуби. — Ти дуже самовпевнений, як на того, хто проспав тринадцять років і уявлення не має, що тут відбувається. Белокун — видатний науковець, але дехто в оточенні Язика думає, що його зірка закотилася разом зі

зникненням доктора Мамає. Що важливо, що справді важливо, — то це зброя, яку розробив Мамає.

— Зброя? — у голові Талавіра заворушилися туманні уривки розмов з Руф'ю. До свого зникнення під час Спалахів Мамає розробляв якусь таємну зброю. Вже зовсім по секрету Руф повідала, що ця зброя і призвела до катастрофи. — Але ж ніхто так і не дізнався, що саме він винайшов, чи дізнався?

Сфена завагалася, наче зважуючи, чи може йому довіряти.

— Він називав свою зброю Золота Колиска. На честь давньої кіммерицької легенди про артефакт, що дає владу над цією землею. Про Золоту Колиску досі ходять чутки. Наче вона досі в Дешті.

— І що? Ти натякаєш, що Рябов шукав Золоту Колиску?

— Я впевнена. Він не просто так подався в те селище. Ак-Шеїх було місцем народження доктора Мамає. Я хочу, щоб ти дізнався не тільки, як помер Рябов, але й що він знав про Золоту Колиску. І звітувати маєш особисто переді мною. Зроби це — і зможеш не тільки повернути колишній статус, а й піднятися на наступний щабель Колеса Двобога ще за цього життя. Домовилися?

Сфена пропонувала те, про що вони ніколи не говорили з Белокуном, — майбутнє, ще й відповіді на всі питання про минуле. Пропонувала за спиною в очільника Станції. Але чи міг Талавір їй довіряти? Як знати, може, це черговий тест, і якщо він його провалить, то йому не дозволять спуститися, або ж навпаки — шанс отримати більше? Талавіру не дали додумати.

До кімнати постукали. Скрипучий голос передав наказ Першій Зіниці з'явитися на містку.

— Ти погано вчила Догмат, — сказав Талавір до того, як встиг зважити всі «за» і «проти». — Влада в Старших Братів належить чоловікам. Ти остання, перед ким я буду звітувати.

Зуби Сфени заскреготали.

— Іноді я забуваю, що попри вік ти так і залишився двадцятилітнім. Але Дешт і це виправить, — проказала вона й вийшла з кімнати.

— Зніма-ай іштані! — несподівано наказала жінка в хіджабі.

Талавір знову не помітив, коли вона прийшла. Жінка говорила із сильним кіммерицьким акцентом і мала великі тваринні очі з райдужкою на все око. Тільки зустрівшись із нею поглядом, Талавір

згадав, що бачив її раніше. У перші дні пробудження, коли він ще був на межі сну й реальності, вона часто опинялася біля його ліжка. Зараз це здалося дивним: вона нібито навіть йому співала. І вже точно обтирала його голе тіло.

— Як тебе звуть?

— Ха-анум.

Жінка відвернулася, запалила свічки й кинула до кам'яної ступи жменю сушених трав із баночок. Кімнату наповнив задушливий пряний аромат.

— Ти тут давно, Ханум?

У пам'яті спливла одна з історій Руфі про жінку, яка почала працювати на Станції ще до Спалахів. Вона пережила катастрофу та напад засолених на наземну Станцію й піднялася в небо на Матері Вітрів. Руф казала, що Ханум спіткали страшні зміни, вона несповна розуму, але досі жива.

Наче підтверджуючи, що таки жива, жінка заgrimіла склянками, дістала кілька пластин із пігулками, вправно схопила Талавіра за щоки й запхала одну пігулку до його рота. — Ха-анум тут да-авно. Ба-агато вас таких бачила. Хо-ороша дитина. — Жінка доброзичливо поплескала його по обличчю, а тоді повторила, підіймаючи шприц: — Іштані. Ма-аю підготу-увати тебе до Дешту.

У її голосі було щось по-материнськи наполегливе, і Талавір неохоче оголив сідницю.

— Це зупинить дію суєру? — Він утрачав терпіння. До болю в лобі додалася печія від уколу.

— Бійся не Дешту, бійся жінок. — Ханум усміхнулася і знову поплескала його по щоці.

Рука оголилася, і Талавір побачив, що й нижче зап'ястка в неї не було шкіри, лише голі криваві м'язи.

— Три-имай. І не за-агуби. — Жінка показала на аптечку зі знаком Старших Братів — трикутником, у який вписані хрест і півмісяць із зіркою, — а потім полізла в пазуху, витягла якийсь предмет і простягнула Талавіру.

— Це теж мені?

— Тобі, мі-ій хлопчику, — кивнула Ханум.

На її долоні лежала золота пластинка, що могла бути й монетою, і оздобленням стародавнього одягу.

— Дякую. — Талавір вирішив не сперечатися з божевільною й забрав подарунок.

Свіже повітря ляснуло по обличчю. У носа вдарив запах солі та спеченого степу. Сонце було в zenіті. Це давало змогу розгледіти тонку вуаль суєрного купола, що майорів високо над ними. Вона наче тремтіла й переливалася від небаченого вітру.

На злітному майданчику вже стояла Сфена. Червоні дреди здіймалися, наче змії. Жоден м'яз не видавав їхньої розмови в Медичному. У руках вона тримала металеве відро. Поряд стояло кілька Старших Братів у сірому. Вхідний люк із ляскотом відчинився. Його ледь не відірвало поривом вітру. На майданчик вийшов Белокун. Навіть у скупому світлі він здавався мертвотно блідим.

— Ну? — сказав він до Сфени й ледь не впав від наступного пориву вітру.

І цієї ж миті щось велике й смердюче з шумом приземлилося поряд із очільником Матері Вітрів. Талавір застиг. З боку Старших Братів почувся зойк. Сфена закусила губу. Лише Белокун, прикриваючись рукою від вітру, ступив крок уперед.

Птерокс був заввишки в три людські зрости. На передніх кінцівках мав вивернуті суглоби, тому скидався на здивованого богомола. Птах роззявив гігантського дзьоба і протяжно закричав. Тільки тоді Талавір помітив на його шиї наїзника. Мато Дуковач по-павучому сповз на поверхню Станції. Казали, що у війну, яка тривала до Спалахів, він зрадив кіммеринців і перейшов на бік Старших Братів. Інші говорили, що він працював відразу на обидві сторони, й успішно це робить досі — годується з двох рук. У випадку з Мато Дуковачем цю приказку можна було розширити. Наїзник мав чотири верхні кінцівки. Барвистий одяг тріпотів на вітрі. Його обличчя затуляла маска з пір'я і кісток. Мато Дуковач підійшов до Белокуна й простягнув до нього усі руки, наче хотів міцно обійняти.

— Може, цього разу забажаєш чогось іншого? — без особливої надії запитав очільник Станції.

Мато Дуковач навіть не ворухнувся. Губи Белокуна перетворилися на перевернуту підкову. Він жестом покликав Сфену, потім закотив рукав і випростав тонку білу руку. Талавір зауважив, що вона була цілком нормальною. Рудокоса витягла з відра великий загнутий ніж і одним швидким рухом розпорола Белокунові шкіру. Темна в'язка кров заструменіла у відро.

Мато Дуковач забрав ємність, підніс до обличчя й відпив, залишки вихлюпнув у дзьоб птаха.

— Ще!

Белокун притуляв до рани якусь ганчірку. Він явно не очікував такого повороту.

— Це нормальна плата. Тут не так уже й далеко, — пробував поторгуватися доктор. Мато Дуковач продовжував тримати відро в нижніх руках на рівні обличчя Белокуна. Талавір подумав, що цій потворі нічого не вартує верхніми скрутити Гавену шию.

— Добре! — форкнув доктор і роззирнувся. Його погляд ковзнув по Старших Братах. Талавір відчув, як ті зіщулилися. Потім Белокун зупинився на ньому, мить щось зважав і круто розвернувся.

— Закочуй рукав! — наказав Сфені. Жінка повільно, навіть занадто повільно, подумав Талавір, оголила руку. На її обличчі застиг твердий намір не скривитися. Потім Сфена ледь чутно зойкнула, у відро потекла нова цівка.

— Тепер досить? Ти забереш його нарешті? — прокричав Белокун.

Мато Дуковач знову відпив, подивився на жінку й витер губи. Сфена зіщулилася в неприємному передчутті, що доведеться знову різати шкіру, але крові виявилось достатньо. Наїзник випростав руку, показав на Талавіра, а потім на Птерокса. Один зі Старших Братів передав Талавіру гвинтівку, схожу на музейний експонат часів забутої війни. Як він знав, тільки такі тут і спрацьовували, і то не щоразу.

— Стій, — зупинив його очільник Станції. Тримаючись за поранену руку, він витяг із кишені колоду, яку Талавір бачив напередодні. — Бери, поки не передумав. Може, він і з тобою заговорить.

Останні слова потонули в шурхоті крил Птерокса. Талавір не встиг запитати: «Хто і як заговорить?»

Мато Дуковач допоміг залізити на спину величезному птаху. Під ногами Талавір відчув подобу сходинок і аж тоді зрозумів, що скелет птаха укріплений залізною арматурою. Смерділо пір'ям, гнилим м'ясом та машинним маслом, але сидіти було зручно. За місцем Мато Дуковача в улоговині між лопатками розміщувалося своєрідне пасажирське крісло. Колода ніяк не хотіла повністю ховатися в кишені. Одна карта зім'ялася. Талавір поправив картинку й нарешті вхопився за Мато Дуковача.

Без усіляких прощань Птерокс підняв крила, ще раз протяжно скрикнув, підбіг до краю і підібгав ноги. Вони поринули в безодню. Мато Дуковач загарчав. Талавір зрозумів, що то сміх. Птерокс і наїзник насолоджувалися польотом. Піддаючись пориву, Талавір відкинув голову й підставив обличчя вітру. Рот наповнився смаком солі. На мить Талавір забув, звідки він і куди прямує. Мати Вітрів залишилася позаду. І це було те, чого Талавір чекав від самого пробудження.

Він витягнув шию, щоб роздивитися залишки Шейх-Елі, але Мато Дуковач розвернув Птерокса. Ак-Шеїх, де вбили М-14 і куди вони прямували, лежало по іншій бік. Вони летіли над привидами колишніх автострад. Віспини вирв позначали шлях бомбардувань. Перед Спалахами Старші Брати не шкодували боєприпасів. Гори каміння — усе, що лишилося від людських поселень. Десь можна було уявити стіну чи димар. Одного разу Талавір навіть побачив угрузлий у землю каркас давнього авто. Воно здавалося ще менш реальним, ніж величезні кістки, що виростали в Дешті після бур.

У корінні мертвого дерева Талавір розгледів пустельну артроплевру. Гігантська багатоніжка здійняла до Птерокса гострі різки й заскрекотала. З гілки з криком злетів великий птах із перетинчастими, наче в нетопира, крилами. Це був кхартал — степовий хижак. Їхній політ завадив полюванню.

Цілий фарсах Дешту виблискував, немов засипаний сіллю. То був суєр. Сліди нещодавньої бурі. Дрібка отруйної солі могла призвести до смертельних змін. Спалахи зупинили людську війну, натомість сама природа стала інструментом убивства.

Талавір перевів погляд. У нього стислося горло, наче сон вирвався в реальність. На пласкому, немов стіл, обрії виділявся курган. Талавір

його вже раніше бачив, і не тільки вві сні. Востаннє перед вильотом — на гральній карті, що ніяк не хотіла сховатися в колоді.

Мато Дуковач щось закричав. Вітер посилювався, тому Талавір не розібрав слів. Птерокс почав набирати висоту. У повітрі запахло сіллю.

— Не туди! Мені треба вниз. Он до того кургану! Ти чуєш? — Талавір потягнув наїзника за куртку.

Мато Дуковач штовхнув його ліктем. Верхніми руками натягнув маску. Тільки коли в обличчя Талавіру кинуло жменю піску, він зрозумів, що відбувається: Птерокс намагався обійти смерч. До пагорба залишалось кілька фарсахів.

— Мені треба вниз, я наказую, чуєш ти, чудило чотирируке! — Талавір вчепився в спину Мато Дуковачу й спробував перехопити віжки.

Мато Дуковач розвернув до нього ошелешені очі. Корона з пір'я затряслася. Довгі ікла вилізли з маски. Птерокс відчув, що господар відволікся, і зайшов у крен. Мато Дуковач намагався відбиватися ліктями, не втрачаючи контролю над птахом. Курган був саме під ними.

— Мені треба туди! — проричав Талавір, витяг ножа й перерізав шкіряний пасок, що тримав крісло Мато Дуковача.

Чотирирукий здоровань похитнувся. Птерокс повторив його рух і ліг на крило. Мато Дуковач проказав прокляття невідомою мовою. Вони майже вдарилися об землю. Смерч от-от мав пройти поряд.

— Туди? Йди туди!

Мато Дуковач, чіпляючись усіма руками за пір'я Птерокса, виліз із крісла. Схопив Талавіра і скинув із птаха. Пагорб опинився якраз під ними. Це скоротило падіння. Останнє, що побачив Талавір перед тим, як знепритомніти, був Птерокс, захоплений смерчем. І все ж таки замість страху його охопила шалена радість. Талавір нарешті опинився там, куди прагнув, — у Дешті.

Бекир. Ритуали

Бекир випустив нитку з гайкою на кінці й завмер. Ніязі закашляв у кулак, великі вуха сіпнулися. Бекир кинув на друга невдоволений погляд. Ніязі був онуком сільського старійшини й уже народився дуже зміненим. Він дужче скидався на степового лиса, ніж на людину, але, на думку Бекира, це не виправдовувало того, що в найвідповідальніший момент Ніязі обов'язково коїв якусь дурницю. Як от зараз, коли треба бути максимально тихим.

Бекир і сам ледь дихав. Маска обважніла від пилу, у голові пульсував тупий біль. З кожним кроком він буде лише посилюватися. Попри те, що зовні Бекир не був засоленим і вважався незміненим, він народився з куди серйознішою за лисячі вуха вадою: він не міг далеко відійти від рідного селища. Усі спроби викликали біль, який зрештою призводив до запаморочення.

Бекир поглянув на зловісний курган Кара-Меркит, до якого лишалося менше фарсаха. Сьогодні він зайшов занадто далеко. І якщо не повернеться до того, як Ма кинеється його шукати, то нарветься на серйозні неприємності. Але злість і впертість не давали повернути назад. Тижнями він крок за кроком пересував камінь із селищної огорожі, позначаючи, як далеко зміг відійти від кордону. У день засівання Дешту, коли офіційна відьма Ак-Шеїх, Тітка Валька, розрізала йому руку на честь тринадцятиріччя і змусила окропити кров'ю пісок, він найдужче зрадив відстані, на яку вони відійшли від Ак-Шеїх. Вони майже підступили до Кара-Меркит. Навіть відьма здивувалася його витривалості. Але сьогодні зранку Бекир помітив, що камінь знову лежить на кладці, наче символ того, що йому не слід це

повторювати й далеко відходити від дому. Від злості Бекир збив камінь додолу.

Проте це нічого не змінювало. Бекир вирішив дістати отруту анарахни. І дістане, навіть якщо голова вибухне від болю. Його дратувала сама думка, що він замкнений в Ак-Шеїх, наче у в'язниці. Бекир знову глянув на Кара-Меркит. Гаєчка в його пальцях заворушилася, обернулася навколо осі й стала нарощувати швидкість. Бекир задоволено хмикнув, зупинив гайку, скрутив нитку та сховав у кишеню штанів. Таких кишень було з десятків на кожній холоші. Кишені мали різний колір і форму — Бекир весь час дошивав нові. Усі були роздуті. Ніязі жартував, що Бекир, наче степовий чикчик, тягає свій дім на собі.

Бекир підвівся, зняв маску, зібрав слину і плюнув на чотири боки. Потім поліз до нагрудної кишені, намацав мішечок із камінцями для гри в тогуз коргоол і згорток паперу. Обережно розстелив папірець у місці, на яке вказала гаєчка.

— Це з книжки? — недовіжливо запитав Ніязі. — Це ж харам. Старші Брати забороняють їх читати.

— Єдиний харам у тому, щоб їх палити. Так сказав Азіз-баба. Але це навіть не сторінка, так, клаптик.

— Мій дід багато що каже, — невдоволено пробуркотів Ніязі. І Бекир відчув, що він хотів продовжити: «Особливо тобі». Ніязі вважав, що це він мав би стати учнем Азіза-баби. Натомість дід надавав перевагу Бекиру.

Азіз-баба розказував, що до Спалахів було багато книжок. Але скільки себе пам'ятав Бекир, в Ак-Шеїх привозили лише дві книжки: «Святе слово Язика» та «Догмат Старших Братів. Витяг». Обидві без малюнків, лише чорні букви на грубому папері. Офіційний бей Ак-Шеїх Гера Серов особливо наголошував, що книжки, видані до Спалахів, навіть Старшими Братами, заборонені. «Якщо ви їх знайдете — треба здати. Якщо сховаєте — будете покарані. І взагалі, — казав бей, — краще будь-який папір із літерами спалювати чи приносити мені. Тільки Язик і Старші Брати знають, за якими літерами стоїть істина». Але Бекир, попри всі правила й заборони, збирав і ховав усе написане. Він не дуже вірив кольоровим малюнкам. Вода, що біжить старими бетонними каналами, зелений Дешт, живе море — це дужче скидалося на казки Азіза-баби, ніж на правду про минуле. Спалахи

сталися ще до народження Бекира. Він переконував себе, що марно побиватися за тим, чого ніколи не бачив. Але спекотними безсонними ночами не міг позбутися думок про втрачений Кіммерик, а головне — мрій його повернути.

Бекир простягнув Ніязі розтулену долоню. Для ритуалу була потрібна жертва. На щастя Ніязі, лише жмуток волосся. На голові в Бекира з народження не виросло навіть чубчика.

— Ти певен, що тут ми знайдемо ана-арахну? — боязко запитав Ніязі й поглянув на курган Кара-Меркит. Навіть хлопчику-лисеняті він діяв на нерви. — У землі може бути хто завгодно. Пам'ятаєш того ракоскорпа, який виринув у день твого засівання Дешту? Зі зламаною клешнею? Тоді його привабила твоя кров. Якщо він її скуштував, то вже не відчепиться. — Вусики Ніязі піднялися догори, а вуха ледь помітно зігнулися, коли Бекир вирвав у нього жмуток хутра, щоб покласти на папір.

— Не сси! Саме те місце. Якщо все зробити правильно, нора відкриється.

— І це тобі розказав Шейтан? — усе ще сумнівався Ніязі.

Бекир кивнув, видобув із кишені маленьку блискучу запальничку й покрутив її на сонці. Ніязі заворожено прицьмокнув.

— За цей ритуал мені довелося віддати таку ж саму Шейтану, — Бекир знову потрусив запальничкою. — Якщо все зробимо правильно, то Ма вже не доведеться купляти отруту ана-арахни в Саші Бідного. Ми приноситимемо її самі. Ще й продаватимемо!

— Не думаю, що Ма сподобається така ідея, — обережно сказав Ніязі. — І вона ж купує в Саші Бідного не тільки отруту ана-арахни.

Бекир відчув, як його щоки червоніють. Саша Бідний був беєм акинджиїв їхнього краю. Акинджії троцили мертві села, торгували зі Старшими Братами та приводили до них башликів — засолених на експерименти. Щоправда, тільки з чужих улусів. Але якщо хтось з Ак-Шеїх захотів би продати дитину чи себе, він міг звернутися до Саші. За незрозумілою Бекиру логікою Сашу називали «бідним», бо вважали найбагатшим акинджиєм у Дешті. Казали, що в нього є власне джерело води й амулет від бур. Бекирова мати була офіційною лікаркою Ак-Шеїх і діставала в акинджиїв препарати й інструменти. Весь вільний час вона проводила за дослідями. Ма шукала ліки, які б допомогли

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ